

**UCHWAŁA NR XLI/346/2022
RADY GMINY ŚWIĄTKI**

z dnia 31 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2021 rok oraz potrzeby związane z realizacją zadania na 2022 rok”

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 roku poz. 559) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 roku poz. 447) Rada Gminy Świątki uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2021 rok oraz potrzeby związane z realizacją zadania na 2022 rok”, stanowiące załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Świątki

Franciszek Plotnikowski

Świątki, 31 marzec 2022 roku

Spis treści:

<u>I. Wprowadzenie.....</u>	<u>3</u>
<u>II. System opieki nad dzieckiem – Zadania własne gminy z zakresu wspierania rodziny i ich realizacja w 2021 roku.....</u>	<u>4</u>
<u>III. Wspieranie rodziny – interdyscyplinarność działań.....</u>	<u>5</u>
<u>IV. Organizacja pracy asystenta rodziny. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny.....</u>	<u>8</u>
<u>V. Rekomendacje w 2022 roku.....</u>	<u>15</u>

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art.179 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981, 2270, 2328), który zobowiązuje Wójta do złożenia Radzie Gminy rocznego sprawozdania z realizacji zadań do dnia 31 marca każdego roku.

I. Wprowadzenie:

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981, 2270, 2328). Ustawodawca w powyższym akcie prawnym określił m. in. nowe zadania dla poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, w tym gminnego.

Art. 179 ust. 1 ustawy określa, iż w terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, uchwała gminny program wspierania rodziny.

Ustawa nakłada obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej na jednostki samorządu terytorialnego. Priorytetem uchwalonego w naszej gminie programu jest dążenie, aby każde dziecko miało prawo rozwijać się w rodzinie naturalnej, a jeżeli trafi do pieczy zastępczej, stwarzanie warunków jak najszybszego powrotu do biologicznych rodziców. Nie ulega bowiem wątpliwości, że środowisko rodzinne nawet niezupełnie wydolne i borykające się z różnorodnymi problemami, jest dla dziecka środowiskiem naturalnym i najlepszym. Przerywanie więzi dziecka z rodzicami biologicznymi jest zawsze wydarzeniem traumatycznym, pozostawiającym w psychice dziecka trwałe ślady.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach od 2012 roku jest instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu wspierania rodziny oraz kreowania lokalnej polityki społecznej i rozwoju systemu pomocy dla rodziny, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich na terenie gminy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach rozpoczął i kontynuuje realizację nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny, kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka, przy współdziałaniu instytucji i organizacji, pracujących z dziećmi i rodzicami. Wskazane zadania realizowane są w oparciu o założenia programowe i ustawowe zawarte w szczególności w poniższych dokumentach:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981, 2270, 2328);
- uchwała Nr VII/48/2019 Rady Gminy Świątki z dnia 21 marca 2019 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Świątki na lata 2019-2021;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Świątki na lata 2011-2016 z perspektywą do roku 2022;

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 1, 66);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U.2020.1329);
- ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021r. poz. 1119, 2469, z 2022 r. poz. 24. 218);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111, z 2021 r. poz. 1162, 1981, 2105, 2270);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407, z 2021 r. poz. 1162, 1981, 2270);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877, 1162, 1981, 2105).

II. System opieki nad dzieckiem – Zadania własne gminy z zakresu wspierania rodziny i ich realizacja w 2021 roku.

1. Opracowanie i realizacja 3 letniego gminnego programu wspierania rodziny.

W 2019 roku został opracowany i przyjęty do realizacji Gminny Program Wpierania Rodziny dla Gminy Świątki na lata 2019-2021 (Uchwała Nr VII/48/2019 Rady Gminy w Świątkach z dnia 21 marca 2019 roku). Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminę zadania, mające na celu stworzenie i realizowanie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie, do których w szczególności należy:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny;
- realizacja zadań wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny.

III. Wspieranie rodziny – interdyscyplinarność działań.

Wobec rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach podejmował działania, których celem było zapewnienie wsparcia i pomocy, szczególnie poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomoc w integracji rodziny;
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążenie do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny, jako zespół planowanych działań, mających na celu przywrócenie rodzinie funkcji opiekuńczo-rodzicielskich, prowadzone może być w formie:

- pracy z rodziną m. in. poprzez konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapię, mediację, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną, przydzielenie asystenta rodziny;
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające i może odbywać się przy aktywnym udziale lokalnych instytucji, organizacji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Pomoc rodzinie ma charakter czasowy i podejmowana jest przy pełnym wykorzystaniu zasobów własnych rodziny oraz potencjału tej rodziny i jej najbliższego otoczenia.

Praca z rodziną podejmowana jest zarówno w rodzinie wymagającej wsparcia, by mogła poradzić sobie z doznawanymi trudnościami, tak by nie doszło do działań interwencyjnych w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, jak i rodzinie, w sytuacji umieszczenia czasowego dziecka poza rodziną, co jest ostateczną formą pomocy dziecku, po wyczerpaniu wszelkich dostępnych możliwości pozostawienia go w środowisku domowym. Wówczas działania pomocowe zmierzają do stworzenia takich warunków w funkcjonowaniu rodziców umieszczonego dziecka, by możliwy był powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Asystent rodziny jest nową profesją w systemie wspierania rodziny, wprowadzoną ustawą o wspieraniu rodziny, której cechami charakterystycznymi są kompleksowe działania podejmowane wobec rodziny i polegające przede wszystkim na towarzyszeniu rodzinie, z zachowaniem profesjonalnych relacji, w pokonywaniu trudności, poprawie funkcjonowania i zmianie niekorzystnych dla rodziny sytuacji kryzysowych.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- 1) pomoc w poprawie sytuacji bytowej oraz w uzyskaniu samodzielności materialnej:
 - udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
 - udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
 - wspieranie aktywności społecznej rodzin;
 - motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
 - udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.
- 2) wsparcie specjalistyczne:
 - udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
 - udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
 - motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
 - udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
 - prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.
- 3) czynności administracyjne:
 - prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną; opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną;
 - dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
 - monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
 - sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 4) współpraca z innymi podmiotami:
 - współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
 - współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.
- 5) czynności interwencyjne: podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Niezależnie od pracowników socjalnych, asystenci rodziny zajmują się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Potrzeba podejmowanych przez niego działań pomocowych ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rola asystenta rodziny ma istotne znaczenie już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Działania asystenta polegają na aktywnym wspieraniu rodziny, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania przez tę rodzinę. Asystent rodziny nie jest opiekunem, lecz nosicielem zmiany. Przez pewien czas towarzyszy i wspiera rodzinę z dziećmi, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania potomstwa oraz stwarzała im optymalne warunki do prawidłowego rozwoju. Asystent rodziny realizuje wsparcie i pedagogizację z elementami terapii i pracy socjalnej w środowisku zamieszkania rodziny i w miejscu przez nią wskazanym. Motywuje i dopinguje członków rodziny do podejmowania działań mających na celu poprawę ich sytuacji. Monitoruje również postępy rodziny w realizacji wspólnie opracowanego planu pracy. Praca asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego z rejonu osoby objętej wsparciem asystenta.

Prowadzona była Grupa Wsparcia dla rodzin objętych asystenturą, jak również dla wszystkich chętnych do wzięcia udziału w spotkaniach. Spotkania cykliczne, cotygodniowe, brało w nich udział średnio od 3 do 10 osób. Ze względu na pandemię spotkania zostały zawieszone, jednak po ustabilizowaniu się sytuacji epidemicznej spotkania będą kontynuowane.

Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny i finansowanie tych kosztów.

W 2021 roku asystent ukończył studia magisterskie na kierunku: Pedagogika opiekuńcza z socjoterapią, Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie finansowane ze środków własnych, a także uczestniczył w szkoleniach:

- „Etapy pracy z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i stosującymi przemoc w rodzinie” finansowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-mazurskiego;
- „Zmiany przepisów ustawy o pomocy społecznej”, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego;
- „Procedura Niebieskiej Kary -krok po kroku, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”, finansowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- ”Rozwój umiejętności interpersonalnych”, finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świątkach.

Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, organizowanie i finansowanie szkoleń dla rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzieleniem pomocy przez te rodziny.

W 2021 roku GOPS przeprowadził akcję pozyskania rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Akcja polegała na opracowaniu i rozpowszechnianiu materiałów informacyjnych (informacja na stronie internetowej GOPS). Ponadto, przeprowadzone zostały rozmowy indywidualne z potencjalnymi kandydatami. Niestety, żadna z rodzin nie zdecydowała się zostać rodziną wspierającą.

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Zadanie nie było realizowane, w związku z brakiem na terenie Gminy Świątki placówek wsparcia dziennego, tj. ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, klub samopomocy, schronisko dla osób bezdomnych bez usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.

IV. Organizacja pracy asystenta rodziny. Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny.

Decyzję o przydziale asystenta rodziny do danej rodziny podejmuje Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Świątkach na podstawie wniosku pracownika socjalnego i jego analizy sytuacji danej rodziny przy jednoczesnej zgodzie rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach w 2021 roku zatrudniał 1 asystenta rodziny na umowę o pracę w ramach zadaniowego czasu pracy, posiadającego odpowiednie wykształcenie i doświadczenie w realizacji zadań na podobnym stanowisku.

W 2021 roku wspierającymi, motywującymi i pomocowymi działaniami asystenta rodziny objętych zostało 7 rodzin (w tym: 14 dzieci). Działania te miały na celu eliminowanie zagrożeń odebrania dziecka z rodziny biologicznej i umieszczenia w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Przeciwdziałanie niekorzystnym sytuacjom prowadzącym do dezorganizacji rodzin przez wczesne reagowanie i zapobieganie pogłębianiu się sytuacji kryzysowych, wspieranie rodziny przeżywającej trudności to przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie, które umożliwią jej wychowywanie dzieci.

RODZINA I – samotna matka, wychowująca troje dzieci, z ograniczoną władzą rodzicielską poprzez nadzór kuratora, dzięki czemu dzieci nie zostały umieszczone w placówce, w niewłaściwy sposób wypełniająca funkcje opiekuńczo-wychowawcze oraz mająca trudności w codziennym funkcjonowaniu, ponadto niewystarczające umiejętności wychowawcze, brak wzorców jak zajmować się dziećmi i dbać o ich właściwy

rozwój, niezaradność życiowa, brak wsparcia społecznego, zaniedbywanie potrzeb dzieci: nieodpowiednie odżywianie, ubiór, higiena, brak nadzoru i opieki, brak wsparcia dziecka w sytuacjach trudnych dla niego, brak zainteresowania dzieckiem, niezwracanie uwagi na dziecko, dzieci nie uczęszczały do szkoły oraz sprawiały problemy wychowawcze. Asystent rodziny miał za zadanie pomóc matce w dostrzeżeniu nieprawidłowych zachowań wobec dzieci i dostarczyć wiedzę pedagogiczną, modelowanie, trening umiejętności opiekuńczych i wychowawczych, nauczanie prawidłowych sposobów zaspokajania potrzeb dzieci. Wspierał matkę w procesie wychowawczym. Asystent rodziny współpracował z pedagogiem szkolnym, psychologiem, wychowawcami, pielęgniarką szkolną, lekarzem rodzinnym, pracownikiem socjalnym, kuratorem, prawnikiem, efektem jego pracy jest uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności dla jednego z członków rodziny, przez co znacznie polepszyła się sytuacja materialna rodziny. Zwiększyły się kompetencje opiekuńczo-wychowawcze matki. Dzieci otrzymały promocję do następnych klas, a ich problemy edukacyjne są na bieżąco rozwiązywane. Zostały przeprowadzone badania w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Poprawiły się warunki życia i mieszkania rodziny. Uzyskano zobowiązanie z KOWR o remoncie mieszkania, które zajmuje rodzina.

RODZINA II – samotny ojciec, sześcioro dzieci, jedno w pieczy zastępczej, ograniczona władza rodzicielska, uzależnienie od alkoholu. Rolą asystenta było motywowanie ojca do zmiany, poprzez prowadzenie rozmów motywująco - edukacyjno- informacyjnych, poradnictwo. Asystent rodziny wspierał ojca w dążeniach do abstynencji, monitorował korzystanie z usług psychologa, pełnomocnika wójta ds. profilaktyki uzależnień, psychoterapeuty, starał się na bieżąco wskazywać możliwości podnoszenia poczucia własnej wartości, rozumienia siebie, podnoszenia umiejętności, poszukiwania i znajdowania rozwiązań trudności życiowych i podejmowania decyzji oraz podnoszenia świadomości. Ponadto stale współpracował z rodziną zastępczą małoletniego dziecka, utrzymywał kontakt ze szkołą oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Ojciec pomimo wytężonej pracy asystenta, (praca z rodziną biologiczną dziecka odebranego z domu rodzinnego w celu powrotu dziecka do rodziny), której efektem były odbyte przez niego dwie terapie odwykowe, nadal nadużywał alkoholu, poza tym nie podejmował pracy, nie płacił alimentów, nie przygotowywał mieszkania na powrót dziecka (brak remontu i przystosowania pokoju), nie skontaktował się ze szkołą celem ustalenia powrotu dziecka do domu i szkoły, wobec powyższego Zespół oceniający sytuację dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie podjął decyzję o skierowaniu wniosku do Sądu o pozbawienie ojca władzy rodzicielskiej.

RODZINA III – opiekun prawny-jedno dziecko, bardzo złe warunki mieszkaniowe, niezaradność życiowa. Praca asystenta polegała na towarzyszeniu członkom rodziny w szukaniu rozwiązań problemów oraz różnych czynnościach ich życia między innymi poprzez podawanie dziecku pełnowartościowych posiłków, dbanie o pory snu i higienę, właściwe do temperatury ubranie, rekreację, okazywanie uczuć, troskę i wyznaczanie granic oraz udzielone zostało wsparcie w wizytach lekarskich i pomoc w zrozumieniu lub napisaniu pism urzędowych. Asystent wspomagał dziecko w efektywnym zdobywaniu wiedzy i umiejętności, pomagał w sprostaniu wymaganiom edukacyjnym, u których stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, w szkole

dziecko zostało objęte opieką psychologa, pedagoga, wychowawcy oraz indywidualnym tokiem nauczania, dzięki czemu z powodu dysleksji zostało zwolnione z jednego języka obcego. Motywacja rodziny do rozwiązywania swoich problemów. Zebrano środki pieniężne, aby zapewnić dziecku stabilną przyszłość i wykupić należący do KOWR dom na jego własność, obecnie czynności są w trakcie.

RODZINA IV – samotna matka, jedno dziecko, pełna władza rodzicielska, dziecko z autyzmem, niezaradność życiowa. Asystent wykonał pracę polegającą na wsparciu informacyjnym, instrumentalnym i emocjonalnym matki przeżywającej trudności, wskazana została grupa wsparcia dla osób z autyzmem, rozwiązanie problemów rodzinnych, wzmocnienie klientki, które oznacza wyposażenie jej w narzędzia do rozwiązywania własnych zestawów problemów. Ponadto klientka dowiedziała się, gdzie ma szukać pomocy, kiedy problemy znów ją przerosną. Kobieta podjęła systematyczną współpracę z asystentem, co zaowocowało kompletną przemianą dotychczasowego jej życia, zupełną zmianą wyglądu zarówno matki jak i dziecka, zmianą nawyków i wzorców, usamodzielnieniem się i stabilizacją życiową.

RODZINA V – małżeństwo, czworo dzieci, troje z poprzedniego związku tzw. rodzina patchworkowa, ograniczona władza rodzicielska, nadzór kuratora, problemy wychowawcze oraz finansowe. Asystent omawiał z członkami rodziny ich wkład w osiągnięcie stabilizacji życiowej, nabycie umiejętności znajdowania rozwiązań trudności występujących w życiu oraz styl życia zgodny z normami społecznymi, tworzenie środowiska życia, które będzie bezpieczne i optymalne dla rozwoju dzieci i innych osób zależnych, osiągnięto samodzielność w rozwiązywaniu trudności życia codziennego oraz w realizacji różnorodnych spraw na rzecz dzieci i domu, poczucie siły, własnej wartości, sprawstwa i kontroli nad własnym życiem, umiejętność egzekwowania praw, stawiania granic. Rodzina regularnie spłaca zadłużenie oraz systematycznie uiszcza bieżące opłaty. Ponadto rodzice, wychowawcy, nauczyciele w szkole i inne osoby zauważyły zmiany w wyglądzie i zachowaniu dzieci. Rodzice zawarli związek małżeński, aby scalić rodzinę i rozpocząć życie według prawidłowych norm.

RODZINA VI – małżeństwo, troje dzieci, problemy finansowe, w niewłaściwy sposób wypełniające funkcje opiekuńczo-wychowawcze, niewystarczające umiejętności wychowawcze, brak wzorców jak zajmować się dziećmi i dbać o ich właściwy rozwój, niezaradność życiowa, brak wsparcia społecznego, zaniedbywanie potrzeb dzieci: nieodpowiednie odżywianie, ubiór, higiena. Asystent w porozumieniu z pracownikiem socjalnym, pedagogiem oraz pielęgniarką szkolną zadbał o poprawę higieny, co poprawiło wizerunek dzieci i postrzeganie ich przez rówieśników. Na bieżąco udzielono instruktarzu przygotowywania posiłków, sprzątania, pomocy w codziennej organizacji dnia rodziny, znajdowania sposobów spędzania wspólnego czasu rodziny,

RODZINA VII – samotna mama, jedno dziecko, problemy finansowe i wychowawcze, bezrobocie. Asystent wspiera rodzinę poprzez aktywizację zawodową, emocjonalnie i informacyjnie, pokazuje jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe, doradza jak zarządzać pieniędzmi, prowadzi pedagogizację matki i motywuje

do działania. Dziecko zostało umieszczone w przedszkolu, wykonano instruktaż sprzątania i gotowania, a także zapewniono pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów wynikających z codziennego życia. Asystent wspiera matkę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dziecka oraz poprawiły się relacje między członkami rodziny.

W rodzinach objętych pracą asystenta rodziny prowadzone były następujące działania:

1) Udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego:

- a) instruktaż prawidłowego sprzątania mieszkania – podział obowiązków na wszystkich członków rodziny, dbanie o właściwy wizerunek warunków mieszkaniowych przed domem;
- b) trening kulinarny (piramida żywieniowa, zasady zdrowego odżywiania);
- c) trening kompetencji w zakresie dbania o zdrowie (edukacja i trening w zakresie profilaktyki zdrowotnej i higieny, zasady pielęgnacji dzieci);
- d) edukacja w zakresie zachowania higieny (zasady przestrzegania higieny, czynności higieny, choroby związane z zaniedbanie higieny osobistej), przestrzeganie właściwych godzin snu dzieci i dorosłych;
- e) edukacja w zakresie gospodarowania budżetem rodziny (analiza, planowanie i monitorowanie dochodów i wydatków, nabywanie umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi poprzez określenie stopnia ważności potrzeb), niebezpieczeństwa (zobowiązania wynikające z podjęcia pożyczki gotówkowej, zakupów na raty, korzystania z kart kredytowych, itp.);
- f) edukacja w zakresie oszczędnego gospodarowania mediami (sposoby oszczędzania wody, prądu, gazu, itp.);
- g) wykorzystanie swoich umiejętności i uprawnień w celu pozyskania dodatkowych dochodów;
- h) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- i) nauka wzajemnego szacunku oraz tworzenia regulaminu prawidłowego zachowania w domu i poza domem;
- j) zasady związane z prawidłowym zachowaniem wobec rodzeństwa i rodziców.

2) Udzielenie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych:

Podczas pracy z rodziną zbierane są informacje o jej sytuacji rodzinnej, środowisku wychowawczym, problemach i dotychczasowych próbach ich rozwiązywania. Na tej podstawie sporządzane są indywidualne plany pracy z rodziną obejmujące między innymi wskazania dotyczące możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe.

3) Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych:

- a) poprawa wzajemnej komunikacji w relacji rodzic – dziecko (rozmowy o prawidłowym komunikowaniu się, wyrażaniu uczuć i wzajemnych potrzeb);

- b) trening psychoedukacyjny (techniki radzenia sobie ze stresem, zniechęceniem, lękiem, bezsilnością i własnymi emocjami);
- c) trening asertywności i budowania poczucia własnej wartości (zachowania asertywne w sytuacji prezentowania własnej opinii oraz reakcji na krytykę i atak);
- d) praca nad usprawnieniem porozumiewania się w drodze dialogu, którego efektem będzie nabycie prawidłowych nawyków w zakresie mówienia i słuchania (rozmowy edukacyjne dotyczące używania prawidłowego słownictwa adekwatnego do wieku i sytuacji);
- e) wsparcie psychologiczne dla rodziców i dzieci (informacje o możliwości skorzystania ze specjalistycznej pomocy psychologicznej oferowanej przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Olsztynie).

4) Udzielenie pomocy rodzinom w postaci:

- a) możliwość konsultacji prawnych w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej;
- b) pomocy w formułowaniu pozwów i pism procesowych.

5) Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi:

- a) działania na rzecz integracji rodziny (edukacja w zakresie wspólnego spędzania czasu przez rodziny, wspólnego uczestnictwa w świętach rodzinnych);
- b) poprawa relacji rodzic - dziecko (nauczenie o rolach w rodzinie – co należy do roli matki, ojca, dziecka, itp., rodzaje postaw rodzicielskich i konsekwencje ich stosowania ujawniające się w zachowaniu dziecka);
- c) podtrzymanie i zacieśnianie więzów rodzinnych (utrzymanie kontaktu z bliższą i dalszą rodziną, wspólne spędzanie czasu – gry, zabawy, spacer, itp.);
- d) wdrażanie metod nagradzania i karania (bez stosowania przemocy, tworzenie karty dobrych min, tablice motywacyjne);
- e) motywowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu szkolnym dziecka, utrzymywanie systematycznego kontaktu ze szkołą dziecka;
- f) kontakt z kuratorem, pedagogiem, wychowawcą klasy, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, lekarzem, Policją.

6) Wspieranie aktywności społecznej rodzin:

- a) zachęcanie, motywowanie do czynnego udziału w życiu społeczności lokalnej, np.: udziału w wydarzeniach, festynach i imprezach kulturalnych organizowanych na terenie Gminy Świątki;
- b) informowanie o możliwościach i ofercie wypoczynku podczas wakacji, ferii zimowych.

7) udzielenie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych dzieci i rodziców:

- a) edukacja w zakresie profilaktyki zdrowia (udzielenie informacji o potrzebie chodzenia do stomatologa, okulisty, dermatologa);
- b) mobilizacja do naprawy zaniechanych kontroli lekarskich.

- 8) motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych:
- a) diagnoza predyspozycji zawodowych;
 - b) informowanie o możliwościach udziału w projektach unijnych realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach;
 - c) informowanie o możliwości korzystania z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, realizowanych przez Gminę Świątki (prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, itd.);
 - d) motywowanie do utrzymania aktywnego kontaktu z Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego.
- 9) udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej:
- a) informowanie o sposobach poszukiwania pracy;
 - b) nauka pisania CV, listu motywacyjnego;
 - c) zasady autoprezentacji podczas rozmowy kwalifikacyjnej;
 - d) motywowanie do utrzymywania pracy przez rozmowy wspierające.
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych (Grupa Wsparcia) dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych:
- a) instruktaż prawidłowego sprzątania mieszkania (sporządzanie stałych czynności utrzymujących porządek w mieszkaniu – podział obowiązków na wszystkich członków rodziny);
 - b) dbanie o właściwy wizerunek warunków mieszkaniowych przed domem;
 - c) trening kulinarny (piramida żywieniowa, zasady zdrowego odżywiania);
 - d) trening kompetencji w zakresie dbania o zdrowie (edukacja i trening w zakresie profilaktyki zdrowotnej i higieny, zasady pielęgnacji dzieci);
 - e) edukacja w zakresie zachowania higieny (zasady przestrzegania higieny, czynności higieny, choroby związane z zaniedbaniem higieny osobistej);
 - f) przestrzegania właściwych godzin kładzenia dzieci spać;
 - g) edukacja w zakresie gospodarowania budżetem (analiza dochodów i wydatków, planowanie i monitorowanie wydatków, nabywanie umiejętności racjonalnego gospodarowania finansami rodziny poprzez określenie stopnia ważności potrzeb), i niebezpieczeństwa z tym związane (zobowiązania wynikające z podjęcia pożyczki gotówkowej, zakupów na raty, zasady działania kart kredytowych, itp.);
 - h) edukacja w zakresie oszczędnego gospodarowania mediami (sposoby oszczędnego korzystania z wody, prądu, gazu, itp., założenie organizera porządkującego dokumentację);
 - i) wykorzystywanie swoich umiejętności i uprawnień w celu pozyskania dodatkowego dochodu;
 - j) tworzenie regulaminu prawidłowego zachowania w domu;
 - k) zasady związane z prawidłowym zachowaniem wobec rodzeństwa i rodzeństwa i rodziców.

W wyżej wymienionych rodzinach najczęściej występowały problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego, bezrobocie, ubóstwo, nadużywanie alkoholu, przemoc, długotrwała choroba i niepełnosprawność.

Są to rodziny dysfunkcyjne, niepełne, wielodzietne, nie posiadające właściwego wsparcia w swoim środowisku rodzinnym.

Asystent udzielał wsparcia w poprawie sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, gospodarowaniu środkami finansowymi, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi, prowadził indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci, motywował do poszukiwania i utrzymania zatrudnienia, udzielał wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez organizowanie im zajęć psychoedukacyjnych. Asystent rodziny w swoich działaniach na rzecz rodzin współpracował z pracownikami socjalnymi, pracownikami szkół i przedszkoli. Asystent rodziny nie jest sam, nie pracuje samotnie w systemie pomocy rodzinie a w zespole multiprofesjonalnym, złożonym ze swojego przełożonego i przedstawicieli innych służb społecznych.

Dzięki współpracy z asystentem rodziny zrealizowano plany pracy z rodziną i osiągnięto większość pozytywnych zmian w tych rodzinach. Te najbardziej efektywne, to między innymi: podjęcie zatrudnienia, remonty i odświeżanie mieszkań, poprawa relacji między członkami rodzin, rozwiązanie problemów szkolnych dzieci, zapobieganie zachowaniom przestępczym i demoralizacji,

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach współfinansował pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo -wychowawczych, rodzinach zastępczych oraz rodzinach zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego. Razem w pieczy zastępczej przebywa **11-ro dzieci.**

Zgodnie z art. 191 ust 8 i 9 w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka, ponosi odpłatność za jego pobyt w pierwszym roku 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku pobytu 30%, w trzecimi następnych 50%. Zgodnie z zapisami Ustawy tut. Ośrodek pokrywał częściowe koszty pobytu dzieci w ww. formach opieki zastępczej w wysokości 10%, 30% lub 50% kosztu pobytu. Na ten cel wydatkowano kwotę **85529,90 zł.**

Rodziny, których dzieci postanowieniem sądu zostały umieszczone w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także gdy rodzicom postanowieniem sądu zostały ograniczone prawa rodzicielskie objęte są działaniami pracownika socjalnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świątkach oraz asystenta rodziny, mającymi na celu takie wsparcie rodziny oraz wzmocnienie jej kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w celu umożliwienia powrotu dzieci do środowiska.

W ramach gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną realizowano następujące zadania: udzielenie pomocy w formie zasiłków: stałych, okresowych, celowych, finansowanie dożywienia

dzieci w szkole, dofinansowanie wypoczynku letniego, dofinansowanie do zakupów przyborów szkolnych, udzielanie pomocy rodzinom w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, alkoholizmowi, poradnictwo socjalne i rodzinne, objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny.

Poczynione obserwacje wskazują, że coraz częściej rodzice nie radzą sobie wychowawczo z własnymi dziećmi i szukają pomocy w różnego rodzaju instytucjach. Równie często obwiniają je za swoje życiowe niepowodzenia. Skala tego zjawiska przybiera niestety tendencję rosnącą. Należy wspomnieć, że obok problemów natury społecznej a niekiedy wręcz tragedii rodzinnych, nakreślone w programie główne zadanie ma również inny – czysto ekonomiczny wymiar.

Pracownicy socjalni zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Świątkach w ramach pracy socjalnej współpracują z rodzinami zagrożonymi umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, jednak czas poświęcony tym rodzinom jest niewystarczający z uwagi na dużą liczbę petentów czynnie korzystających z pomocy społecznej. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w miarę możliwości biorą udział w kampaniach, konferencjach promujących wartość rodziny. Udział w szkoleniach pozwala im doskonalić umiejętności zawodowe w zakresie wspierania rodziny. W celu ograniczenia liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub rodzinach zastępczych była potrzeba zatrudnienia asystenta rodziny, który w zakresie swoich czynności współpracował z rodzinami przeżywającymi trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci w celu przywrócenia im zdolności do prawidłowego wypełniania tych funkcji i powrotu dzieci już umieszczonych do rodziny.

Asystent rodziny pracuje z rodzinami wieloprotblemowymi. Wymaga to od niego szerokiej wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji zadań oraz profesjonalizmu zachowań w trudnych okolicznościach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątkach w 2021 roku zatrudnił 1 asystenta rodziny na umowę o pracę w ramach zadaniowego czasu pracy, posiadającego odpowiednie wykształcenie i doświadczenie w realizacji zadań na podobnym stanowisku.

V. Rekomendacje w 2022 roku

Budowanie i realizowanie gminnego systemu wspierania rodzin wieloprotblemowych jest zbiorem mechanizmów i oddziaływań na rzecz tych rodzin oraz wyznacza kierunki podejmowania inicjatyw i działań na rzecz wspierania rodzin.

W 2022 roku za kluczowe i ważne przyjęto:

- zatrudnienie na umowę o pracę asystenta rodziny;
- tworzenie grup wsparcia, rodzin wspierających inne rodziny w sytuacjach trudnych do rozwiązania;
- realizację i intensyfikację działań profilaktycznych i metod pracy z rodziną, mających na celu utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku; prowadzenie różnorodnych form środowiskowej pomocy rodzinom dysfunkcyjnym;

- realizację i wzmocnienie działań asystentów rodziny poprzez prowadzenie systematycznej i bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu;
- doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji, mających kontakt z dzieckiem i jego rodziną;
- wspomaganie funkcjonowania rodzin z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój systemu wsparcia rodziny i profilaktykę oraz usługi wysokospecjalistyczne (zatrudnienie psychologa, terapeuty rodzinnego);
- realizowanie i doskonalenie kompleksowego i spójnego systemu wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną poprzez działania asystentów rodziny, zespołów interdyscyplinarnych;
- kontynuowanie realizacji zadań, wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny;
- podnoszenie kwalifikacji- szkolenia dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny.

Dotychczasowe doświadczenia wykazały, że praca asystenta rodziny przynosi oczekiwane efekty - przede wszystkim z uwagi na elastyczny, nienormowany czas pracy, dostosowany do rytmu życia rodziny i jej potrzeb. Mobilność i dyspozycyjność asystenta oraz zasada indywidualnej odpowiedzialności za wyniki pracy z rodziną przyczyniają się do osiągnięcia pozytywnych rezultatów.

W Gminie Świątki jest wiele rodzin, które potrzebują ciągłego wsparcia asystenta rodziny. W 2019 roku aż 17 rodzin otrzymało pomoc z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, w 2020 r 10 rodzin, a w 2021 r. 7 rodzin, zmniejszająca się liczba rodzin to efekt pracy asystenta rodziny, w tym zakończenie współpracy ze względu na zrealizowany plan pomocy rodzinie, ze względu na umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej i pozbawienie władzy rodzicielskiej lub śmierć rodzica czy wyprowadzka rodziny poza teren naszej gminy.

W 2022 roku zaplanowano zatrudnienie jednego asystenta rodziny na umowę o pracę od dnia 1 stycznia br. w ramach środków własnych oraz gdy tylko będzie taka możliwość pozyskanie środków na dofinansowanie wynagrodzenia z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej. Gmina podejmuje także zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, działa Zespół Interdyscyplinarny powołany do udzielania pomocy ofiarom szeroko rozumianej przemocy. W ramach procedury Zespół Interdyscyplinarny podejmuje także działania w celu zapewnienia nadzoru kuratora nad nieletnimi. Skuteczna pomoc dzieciom pozbawionym opieki oraz rodzinom nie radzącym sobie z wychowaniem dzieci wymaga współpracy wielu instytucji.

W naszej gminie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje ściśle z placówkami oświatowymi, które oferują dzieciom różnorodne zajęcia pozalekcyjne, służbą zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatem Policji, kuratorami sądowymi, PCPR. Wszystkie współpracujące jednostki starają się reagować w każdej sytuacji kryzysowej rodzin. Trudno jednak zajmować

się sprawami dzieci i rodzin mających problemy wychowawcze nie mając wystarczającej ilości narzędzi, które mogłyby pomóc w realizacji zapisów ustawy i Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Do najistotniejszych utrudnień w rozwiązywaniu tak istotnego problemu należy zaliczyć:

- brak mieszkań socjalnych;
- brak na terenie gminy świetlic socjoterapeutycznej, gdzie dzieci mogłyby niejednokrotnie w spokoju odrobić zadania szkolne, czy spędzić czas po zajęciach szkolnych i tym samym nabrać prawidłowych nawyków dotyczących zachowania i kultury.

Można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że do czasu usunięcia tych utrudnień Gminny Program Wspierania Rodziny narażony będzie na działania połowiczne, obarczone ryzykiem porażki.

Wskazane jest podejmowanie działań przede wszystkim profilaktycznych i wspomagających. W celu osiągnięcia zamierzonych efektów konieczne jest dalsze interdyscyplinarne współdziałanie wielu służb i organizacji działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pewne i kompleksowe wsparcie rodzin.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. **179 ust. 1.** ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - "W terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań."

Mając na względzie realizację zapisów ustawowych podjęcie stosownej uchwały jest zasadne.